

Een reis langs scheppingsverhalen

Colofon

ISBN: 978 94 6365 844 7

1e druk 2026

© 2026, Evert Conradie

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Een reis langs scheppingsverhalen

*Isis was niet alleen de Egyptische godin van de vruchtbaarheid,
maar ook een autoriteit in genezing en een van de eerste
koninginnen die het recht van de vrouw belangrijk vond.*

Evert Conradie

Does the road wind up-hill all the way?
Yes, to the very end.
Will the day's journey take the whole long day?
From morn to night, my friend.

But is there for the night a resting-place?
A roof for when the slow dark hours begin.
May not the darkness hide it from my face?
You cannot miss that inn.

Shall I meet other wayfarers at night?
Those who have gone before.
Then must I knock, or call when just in sight?
They will not keep you standing at that door.

Shall I find comfort, travel-sore and weak?
Of labour you shall find the sum.
Will there be beds for me and all who seek?
Yea, beds for all who come.

Christina Rossetti

Inhoud

Inleiding.....	9
Het begin	29
Het dilemma van God	32
Christendom	45
Katharen	55
Boeddhisme	58
Islam	62
Soefisme.....	67
Griekenland	69
Egypte	72
China	77
Maori's	81
Maya's, Inca's en Azteken	83
Azteken.....	86
Aboriginals	88
Babylonië.....	91
Hindoeïsme.....	94
Inuit en Indianen	100
Noormannen	104
Het Judasevangelie	106
Anunnaki	113
Het boek van Henoch.....	117
Mahabharata.....	124
Bhagavad Gita	127
Manicheïsme	129
Samenvatting.....	131
Kort overzicht van verschillende religies	144
De Bijbel	144
Katharen	145
Boeddhisme.....	146
De Islam.....	146
Grieken.....	148

Egypte	148
China	149
Maori's	150
Maya's.....	151
Aboriginals	152
Babylonië.....	153
Hindoestanen.....	154
Inuit en Indianen.....	154
Noormannen	155
Een paar belangrijke verwijzingen	156
Conclusie	158
Slot.....	165
Eindnoten.....	169

Inleiding

Als je het gedicht van Christina Rossetti even leest, dan geeft dat een prachtige beschrijving van onze zoektocht, daarom even een kleine herhaling van het eerste vers:

‘Kronkelt de hele weg steil omhoog?
Ja, helemaal tot aan het einde.
Zal de reis vandaag de hele lange dag duren?
Van de ochtend tot de avond, mijn vriend.’

Er gebeurt in deze tijd zoveel dat het bijna niet meer is bij te houden, zoals al die nieuwe ontwikkelingen op technisch gebied. Niet alleen de techniek, maar ook zekerheden die geen zekerheid meer zijn met als gevolg dat het lijkt alsof de mondiale wereld een sprong gaat maken naar andere verhoudingen en de indruk wordt gewekt dat er meer vrijheid zou komen voor alle bewoners van deze planeet. Maar het opkomende gevoel dat de vertrouwde, oude veiligheid niet meer zo veilig is als wij altijd dachten, komt gelijktijdig naar boven en dat maakt onzeker. De media volgen helpt ook niet echt om vertrouwen te hebben in de toekomst. Dan helpt er maar één ding en dat is op onderzoek uitgaan, naar jezelf en naar dat wat belangrijk is. Dat was het begin van dit boek.

Het lijkt wel alsof de tolerantie maatschappelijk gezien lijkt af te nemen onder andere door de voortdurende berichten over overvallen en/of mensen die zomaar worden neergestoken, er ontstaat meer angst en dus meer onzekerheid. Maar vergeet dan niet dat feiten en verzinsels merkwaaardige conclusies kun-

nen opleveren en met je gedachten aan de haal kunnen gaan. Op dat punt aangekomen is het belangrijk om je gedachten onder controle te houden en je niet te laten meeslepen door utopische of negatieve berichten zodat onze gedachten weer vrij zijn om zich te kunnen richten op een gezonde omgeving waarin wij vreedzaam kunnen leven en ons op een positieve manier kunnen ontwikkelen.

Het is allemaal niet nieuw, onze gevoelens en onze twijfels. Al eeuwenlang speelt dit, alleen gaan de veranderingen in onze huidige tijd vele malen sneller omdat de berichtgeving niet meer per postkoets wordt verspreid. Het gevolg is dat er weinig tijd overblijft om eens rustig over alles na te denken. Wat wel weer een voordeel van snelheid is, is dat onze kennis gestaag toeneemt door alle opgravingen die zijn gedaan en doordat er meer bekend wordt over hoe het vroeger was. Al die kennis laat zien dat wat in het verleden plaats had, ook in het heden nog gebeurt.

Het zijn dus onze fysieke beleveniswereld en de snelheid van maatschappelijke veranderingen die een bron van onzekerheid kunnen vormen, juist omdat de fysieke omgeving in grote mate onze houding bepaalt.

En daar komen dan weer die twijfels, twijfels die hun oorsprong vinden in de schoonheid van onze geest, ons innerlijk weten dat merkt dat persoonlijke aandacht en belangstelling steeds verder naar de achtergrond verschuiven. In het fysieke gebied begint dat al met de prijs van aandacht. Het menselijk contact verdwijnt heel langzaam uit onze samenleving. Neem bejaardenzorg m.b.v. een robot, het zou de inzet van medewerkers misschien wel verminderen, maar zijn die mensen dan beter af? Of huisartsen/specialisten die je elektronisch moet benaderen voor een consult, terwijl je eigenlijk wel eens

je zorgen zou willen uiten in een goed gesprek onder vier ogen (dus geen gesprek van tien minuten). Het verliezen van persoonlijke contacten is al begonnen met de moderne telefoon en het begint gewoon te worden. Zichtbaar zijn en zien, dus juist die fysieke waarnemingen, bepalen in grote mate onze houding, maar ook onze kennis. Mensen zien je ook wel via de telefoon, maar wat zien ze echt en zien wij die ander dan ook echt? Zo bekeken zijn er wel een aantal negatieve effecten die veroorzaakt worden door de moderne techniek, of eigenlijk niet door die techniek, maar door de gebruikers ervan. Maar vergeet niet dat diezelfde techniek ook heel veel voordelen biedt.

Het lijkt wel alsof wij met een sneltreinvaart een andere tijd induiken, een tijd waarin ons leven geregeld wordt door techniek. Pas als die vorm volledig is geïntegreerd, zullen wij gaan beseffen dat onze keuzes misschien wel anders hadden moeten zijn. In dat licht bezien is de ontwikkeling van de DNA-computer dus de volgende stap, en die stap is al gezet. Deze computer (of robot) draait op een intelligente DNA-structuur en dat is heel wat anders dan onze huidige computers, dat zijn slechts domme dingen die heel snel veel informatie kunnen vergelijken. De vraag blijft natuurlijk of een DNA-computer wel echt intelligent kan zijn, of slechts een uitbreiding is van onze huidige generatie computers. Daarnaast kun je je ook afvragen of materie wel intelligentie kan voortbrengen. Kun je je ook meteen afvragen of het DNA wel intelligent is, want ons DNA is eigenlijk één grote bibliotheek met gegevens over de voorouders en over jezelf. En dat is niet wezenlijk anders dan de huidige generatie computers. Toch is er bij het ontstaan van een menselijk lichaam wel degelijk een vorm van intelligentie aanwezig, een vorm die bepaalt welke cellen

waar moeten groeien, zoals hartcellen, levercellen etc. (zie ook: Samenvatting, celdeling). Even doorredenerend kun je je ook afvragen of het lichaam wel verantwoordelijk is voor onze intelligentie, of is dat lichaam slechts nodig om onze hersenen te voeden die dan zelfstandig onze intelligentie vormen? Misschien is er nog een optie, namelijk dat intelligentie pas ontstaat door deel te nemen aan de energie die onze wereld omvat en dus ook al het leven daarop.

De omschrijvingen die een zoektocht op intelligentie opleveren geven eigenlijk alleen maar weer hoe iemand handelt op verbale, visuele en abstracte vaardigheden zoals: gesproken woorden, het al of niet kunnen leggen van verbanden, het aanpassen aan omstandigheden en het (selectief) opslaan van binnenkomende informatie. Eigenlijk zijn dit allemaal aan te leren acties die niets anders beogen dan bepalen welke stappen je gaat (moet) nemen met de opgedane ervaring (gegevens). En dat is precies wat ook in de robotica wordt gebruikt. Maar zo simpel schijnt het toch niet te zijn, want volgens de Amerikaanse psycholoog Howard Gardner¹ bestaan er negen vormen van intelligentie.

De grenzen van ons vermogen om dit alles bij te benen komen wel steeds dichterbij. Maar ook hier haalt diezelfde techniek ons in en zorgt ervoor dat 'AI' al onze wensen kan vervullen. (Eigenlijk is dit niets anders dan een uitbreiding van de definitie van 'Intelligentie', waarbij het leggen van verbanden wordt overgenomen door een moeilijk woord: Algoritmen.) Zo zijn er al computer-hulpprogramma's (apps) die je om raad kunt vragen bij je mentale gezondheid of andere klachten en oh ja, deze zijn ook AI-gestuurd. Nog een groot nadeel van deze ongebreidelde toepassing is dat er mensen zijn die psychische klachten krijgen als zij (te) veel contact hebben met chatbots,

of open AI. (Dit gaat zelfs zover dat er vragen worden gesteld in de trant van: Wat zijn de mogelijkheden of hoe kan ik zo pijnloos mogelijk mijn leven beëindigen?)

Zo wordt de menselijke creativiteit gebruikt om betere technieken te ontwikkelen waardoor wij betere mensen zouden kunnen worden. Maar dat is nu precies de omgekeerde wereld!

Die betere mens zit al in ons en heeft die techniek helemaal niet nodig. Het is een spel dat gespeeld wordt door machten die wij niet begrijpen en het heeft nog een groot nadeel ook, het maakt de mensen afhankelijk. ('Divide et Impera', Philippus II van Macedonië, 382-336 v.Chr.)

Hoewel de meeste ontwikkelingen vanuit een positieve opzet zijn gestart, dreigt het gevaar dat wij afhankelijk worden van onze eigen ontwikkeling en dan niet alleen op fysiek niveau, maar ook op geestelijk niveau. Voortdurend de zorg om niet achter te blijven, maar ook het voortdurend aanpassen aan al die nieuwigheden, dus zorgen dat je blijft, zowel geestelijk als met je fysieke omgeving. Het was juist de slavernij die in het verleden zo veel ellende heeft gebracht en wel zoveel dat wij daar nu nog last van hebben. En nu herhaalt zich dat, alleen in een andere vorm. Wij worden geen slaven meer, want dat is een oude term die een andere lading dekt, maar de techniek zorgt er wel voor dat alles wordt geregeld en wij alleen maar hoeven te leren hoe daarmee om te gaan.

En dat baart dus zorgen omdat als wij die techniek gaan omarmen een deel van onze macht uit handen wordt gegeven want je kunt alleen nog maar via die techniek zaken voor elkaar krijgen.

Je kunt natuurlijk ook zeggen dat dit de vooruitgang is en al het oude is ouderwets. Maar het baart vooral zorgen omdat die techniek in handen is van een paar fabrikanten die daarmee de

markt beheersen. Bovendien zijn de eigenaren van die bedrijven heel sterk in het maakbaarheidsdenken, waarbij de mens eigenlijk inferieur is aan de techniek. Zij, of deze bedrijven, vinden zichzelf hoofdrolspelers en hoeven daarom geen rekening te houden met anderen dan zichzelf. Met andere woorden: naast die maakbaarheid vinden zij zich ook nog superieur waardoor automatisch een soort minachting voor andersdenkenden ontstaat. Als je goed oplet, kun je zien dat het nu al gebeurt omdat de hoofdrolspelers bezig zijn met het opbouwen van macht door controle te krijgen over geld, politiek en land. Het is een nieuwe religie aan het worden. Voor deze mensen is het logisch om gebruik te maken van de huidige generaties en middelen voor een of ander toekomstig ideaal, maar die bedachte toekomst kan slechts voor een beperkt aantal mensen worden veiliggesteld. Dat begint al met het ontwikkelen van de perfecte slaaf die niets kost in onderhoud en die zich in de toekomst zelf kan verbeteren. Uiteindelijk, in dit scenario dan, zal de Homo sapiens zijn uitgespeeld, waardoor (alweer) wordt gebouwd aan een superras dat slechts voor een beperkt aantal mensen beschikbaar zal zijn.

Met een beetje fantasie lijkt het wel alsof voor een aantal leiders in de techniek een privé-eiland al niet meer genoeg is en de blik wordt gericht op een eigen koninkrijk op Mars (of een andere planeet). Daarvoor is het dus nodig om de controle te hebben over de technologie, de biotechnologie, de nanotechnologie en AI.

Een andere denkwijze is dat deze mensen juist een visie hebben om de wereld te verbeteren, maar stel dan meteen ook de vraag of iedereen hier voordeel bij zal hebben, of zal dit slechts voor de welvarenden van deze tijd mogelijk zijn? Een bijkomend aspect is dat al die ontwikkelingen en uitrol van machines/apparaten veel grondstoffen vragen en dat lijkt niet

de oplossing voor een betere wereld. Als je al dat geld stopt in de opbouw van ontwikkelingshulp en gezondheidszorg van arme gebieden, dan krijgen veel meer mensen de kans om te ontsnappen aan de armoede en worden dan in staat gesteld om zichzelf op te werken en te ontwikkelen. Daarmee verbeter je de *hele* wereld en is het niet meer nodig om ervan uit te gaan dat onze wereld zal instorten.

Het is ook heel goed mogelijk dat de grootste drijfveer een verborgen angst is. Angst voor als het in de toekomst misgaat met onze planeet, dan hebben de ‘Captains of Industry’ een veilige route gecreëerd om te kunnen ontsnappen. En dat gaat dan weer niet zonder een verbeterde techniek.

Bij de ontwikkeling van atoomwapens bestond deze angst ook al en die heeft geresulteerd in een aantal atoombomvrije schuilkelders voor de leidinggevend en een paar belangrijke mensen van een land die dan moesten zorgen voor een nieuwe generatie. Dus wat is er veranderd?

Zou deze hele ontwikkeling ons helpen om ons bewustzijn te ontwikkelen?

De ontwikkeling van het bewustzijn² heeft alles te maken met de interactie tussen mensen onderling en nu komt er dus een extra schakel tussen met allerlei toekomstvisies die alleen maar onzekerheid scheppen. Desondanks zullen wij toch moeten leren om met die techniek om te gaan, al was het alleen maar omdat de directe toekomst hierop is gebaseerd, tenzij de aarde weer in een stenen tijdperk belandt door alle strijd die gevoerd wordt.

(Om het begrip bewustzijn nader te onderzoeken is onderstaande website aan te raden. Deze geeft een mooie verklaring die overeenstemt met die van een aantal wetenschappelijke onder-

zoekers, maar ook met mijn eerste boek *De wonderlijke reis van Erik*. <https://toolkit4living.wordpress.com/2017/03/12/consciousness-a-snapshot-of-life/>)

Zoals alles wat nieuw is, worden al die nieuwigheden in het begin volledig omarmd en kunnen soms uitmonden in een hype. Belangrijk is om de tijdgeest niet te missen door afstand te nemen van alles wat nieuw is, relativering komt na enige tijd wel en kritisch zijn is daar een onderdeel van. Daarom is het nodig om ook andere kanten te kunnen zien.

AI is niet bedoeld ter vervanging, maar om nieuwe mogelijkheden te bieden aan de creatieve mens die daarmee zijn visie kan verbreden en naar een hoger plan kan tillen. Het betekent ook een voorbereiding op een nieuwe toekomst waarmee afstand gedaan wordt van het oude.

Los van al die techniek kan er ook nog iets anders spelen.

Een veel diepere achtergrond van al deze ontwikkelingen zou wel eens kunnen zijn dat wij willen uitzoeken of er een God bestaat. En zolang dat niet wetenschappelijk is bewezen, zou je dat kunnen negeren en proberen de mens aan te passen tot een betere versie van zichzelf die zich dan god zou wanen. Dat is al eens eerder gebeurd en ook opgeschreven (zie het Judas-Evangelie). Het is natuurlijk naïef om in zoiets onzichtbaars als een God te geloven, zeker als je de gebeurtenissen op deze wereld ziet. Helaas is het niet God die onze situatie heeft gecreëerd, maar wij mensen doen dat zelf en de problemen los je niet op met techniek, maar alleen met een groeiend bewustzijn.

Als je dan nog eens naar de geschiedenis kijkt, dan zie je dat vooruitgang vaak in stappen komt, een tijdje van rust en daarna

weer een met snelle veranderingen. Veranderingen die kunnen plaatshebben op politiek niveau, op technisch niveau, maar ook op het fysieke en geestelijke niveau. Dat alles heeft met ontwikkeling te maken.

En toen kwam Blavatsky³ voorbij.

Heb je uiteindelijk alle gegevens voor dit boek uitgezocht en opgeschreven, kom je de naam van Helena Blavatsky weer eens tegen. Haar werk is bijzonder interessant en daarom is het nuttig om de beginselen van de Theosofie eens te bekijken. Het kan zinvol zijn om ook eens het artikel van Louis Geertman, vicevoorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland, te lezen.

De eerste beginselen van de Theosofie zijn opgesteld door Helena Blavatsky, maar Alice Ann Bailey (1880-1949) heeft die verder uitgewerkt en daarnaast ook veel boeken geschreven. Zo wordt er gesteld dat de Theosofie⁴ een goede en misschien wel de beste remedie is voor veel onzekerheid en strijd. Zij verzoent de verschillende religies doordat zij laat zien dat deze in hun oorsprong allemaal gelijk zijn en doordat zij de *gemeenschappelijke spirituele erfenis* van de mensheid toont. Maar ook dat alle wezens in essentie één zijn, want alles komt voort uit dezelfde onkenbare bron, waardoor alles leeft en zich ontwikkelt, van de kleinste deeltjes tot planten, dieren, mensen, planeten, sterren en melkwegstelsels.

De ideeën van de Theosofie zijn geen dogma's of leringen die men moet aannemen, maar dienen als leidraad bij individueel onderzoek.

Het positieve van de Theosofie, maar niet alleen van de Theosofie, is dat indien de grondbeginnels meer wijd en zijd bekend en aanvaard zouden worden zij de mensen een richting zou aangeven om hun gedrag te beïnvloeden, waardoor een einde zou kunnen komen aan een heleboel religieuze strijd in de wereld.

Deze strijd heeft al eeuwenlang gewoed en komt voort uit de

verschillende geloofssystemen die gepropageerd worden door gevestigde religies. Dit wordt vaak nog verergerd door politieke partijen die ze voor hun eigen doeleinden gebruiken. In wezen zijn religies gebaseerd op universele waarheden, maar deze zijn ondergesneeuwd door vormen van bijgeloof, onwetendheid en irrelevante praktijken. Veel verschillen zijn te wijten aan een willekeurige interpretatie van de geschriften. De ware betekenissen van hun mythen zijn verloren gegaan of blijven in de verhalen verborgen. Belangrijk om eens te onderzoeken wat de basis was van al die verschillende religies.

Dan kun je beginnen met Helena Blavatsky 1888,⁵ die een van de eersten in de nieuwe tijd was die het aandurfde om over het ontstaan van de mensheid te schrijven, maar in haar tijd werd zij voor bedriegster en avonturierster uitgemaakt. Zij stierf in 1891. Gezien de wereldwijde kennis van nu heeft zij toch in vele opzichten gelijk gekregen. Deze sprong naar 1888, waar Helena Blavatsky een boek uitbracht met de titel *De geheime leer*, moet toch even vermeld worden omdat haar die eer toekomt. Zij beschrijft in dit boek dat er zeven oerrassen hebben bestaan. Dit waren de eerste echt stoffelijke mensenrassen en zij waren hermafrodit. Het waren goddelijke mensen, dus zij stonden nog in contact met de hemelse wereld. Dit verhaal, en dan speciaal het contact met de hemel, komt overeen met wat de Maya's vertellen over het ontstaan van de eerste mensen. Ook vertelt zij iets over het ontstaan van het heelal, zij schrijft: "Vanuit het absolute niets kwam een adem die een ei bevruchtte van de eeuwige moeder die zeven eeuwigheden had gesluimerd. (Ook hier begint alles met een vrouw.) Er was geen denken, er was geen tijd en er was geen gelukzaligheid en ellende. Er was geen bestaan, alleen het bewustzijn als een

droomloze slaap was het enige leven. Dan wordt de moeder wakker en zwelt op. Vanuit de duisternis ontstaat een lichtstraal, een gedachte die doordringt in de diepte van de moeder en door het maagdelijk ei waardoor het ei zich verdicht tot een werldei. Het lichtgevende ei stolt en verspreidt zich. Vader en moeder spinnen een web dat aan een kant verbonden is met de duisternis en aan de andere kant met de stof die het einde is. Dit web is het heelal.”

Hier is een vergelijking met het ontstaan van de eerste mens in China te vinden en dat is niet zo verwonderlijk omdat Blavatsky in die regionen, onder andere in Tibet, veel onderzoek heeft gedaan.

Vervolgens creëerden lagere goden de mens en die hele evolutie van kosmos tot mens heeft op z'n minst vier miljoen jaar geduurd (dit is één dag van Brahma) wat weer in overeenstemming is met de geloofsbelevens van de Hindoestanen.

Tenslotte zegt zij dat de hele Kosmos wordt geleid, beheerst en bezield door een bijna eindeloze reeks hiërarchieën van bewuste wezens zoals ook te lezen valt in de boeken van Henoch en in wat Gijsbert van der Zeeuw schrijft⁶.

Zo is zij dus ook een onderdeel van de geschiedenis van onze aarde geworden van wie wij weer iets kunnen leren.

Dus, kunnen wij onze lessen benoemen? Voor onze ontwikkeling moeten we het onderscheid leren kennen tussen waar en onwaar, tussen werkelijkheid en bedrog. Wij moeten dit leven wijzer verlaten dan we kwamen, daar is dit leven voor en we groeien niet door blindelings de voorschriften van autoriteiten te volgen, hoe hooggeplaatst ook.

Door de eeuwen heen heeft de mens te maken gehad met mondiale veranderingen. Daarom kan het nuttig zijn om eens te onderzoeken hoe het vroeger ging. Het ontstaan van de wereld

en het ontstaan van de mens is belangrijk, zeker voor diegenen die meer willen weten, nieuwsgierig zijn en op onderzoek willen gaan naar de oorsprong en de zin van het leven. De reden van je bestaan kennen, geeft immers inhoud aan je bestaan. Sta er eens bij stil dat duizenden jaren geleden de schepping werd beschreven op een wijze die slechts een enkeling begreep en dat de huidige mens (*Homo sapiens*) ongeveer twee- tot driehonderdduizend jaar oud is. Daar blijft het niet bij, want in 1999 werd in Kenia een stuk gereedschap gevonden dat 3,3 miljoen jaar oud was. Wie waren die mensen, of mensachtigen, die toen al gereedschap konden maken en wat hebben zij met ons bestaan te maken? Daar zit wel een kanttekening bij want die leeftijd wordt meestal met koolstofdatering (C^{14}) vastgesteld, maar dit is geen absolute datering omdat kosmische straling en/of lokale straling die datering kunnen vertekenen. Dus het tijdstip van het begin van menselijk leven is nauwelijks of althans zeer moeilijk te achterhalen. En ga je het onderzoek richten op oude geschriften die tijdens opgravingen worden gevonden, dan ben je afhankelijk van diegene die het geschrift heeft opgesteld en gaan er jaren overheen voordat wetenschappers en geleerden die oude teksten in een begrijpelijke taal kunnen weergeven en de opgravingen op de juiste manier kunnen interpreteren. Maar we komen wel steeds verder en dichterbij, op welke manier dan ook.

Tot slot nog iets bijzonders.

De neurowetenschapper Paul D. MacLean,⁷ geboren in 1913, heeft veel onderzoek gedaan naar ons brein en stelde dat ons brein is opgedeeld in drie sturende delen, namelijk het reptielenbrein, het zoogdierenbrein en het mensenbrein, die zich tijdens de evolutie opeenvolgend hebben ontwikkeld.⁸ In de psychologie is dit een bekend begrip en als hoogleraar heeft